

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА: РОЛІ, ФУНКЦІЇ ТА ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ

Костик Валентина

Професійна діяльність соціального працівника є складним комплексом взаємопов'язаних процесів, спрямованих на надання соціальних послуг, підтримку вразливих категорій населення та забезпечення соціальної справедливості в громаді. Соціальний працівник виступає посередником між державними, громадськими та приватними соціальними інституціями, а також клієнтами, виконуючи одночасно адміністративні, консультативні та підтримуючі функції. Поняття професійної діяльності у соціальній роботі включає взаємодію фахівця з клієнтами, оцінку соціальних потреб, планування та реалізацію соціальних інтервенцій, координацію з іншими спеціалістами та організаціями.

Функції соціального працівника включають оцінку соціальної ситуації клієнта, планування та реалізацію соціальних інтервенцій, надання психологічної підтримки, координацію послуг між різними соціальними службами та організаціями, а також моніторинг результатів надання послуг. Кожна функція вимагає від працівника високого рівня професійної компетентності, здатності до критичного аналізу, прийняття етичних рішень та дотримання професійних стандартів. Етичні стандарти соціальної роботи передбачають повагу до гідності клієнта, конфіденційність, об'єктивність, неупередженість та готовність діяти у найкращих інтересах клієнта, навіть у складних соціальних або моральних ситуаціях. Професійні стандарти визначають вимоги до освіти, підготовки та практичних навичок соціального працівника, забезпечують відповідність практики сучасним науковим підходам і нормативним вимогам держави.

Професійна діяльність соціального працівника у сільській місцевості докорінно відрізняється від такої у міських умовах. Ця специфіка детермінована унікальним соціокультурним, економічним та інфраструктурним контекстом

сільського соціуму, який формує специфічні виклики та вимагає від фахівця особливих підходів до роботи. Розуміння цих особливостей є ключовим для подальшого аналізу мотиваційних чинників, що спонукають фахівців до діяльності в таких умовах [2, с. 367].

Сільське середовище має свою унікальну соціокультурну специфіку, яка суттєво впливає на організацію, зміст і форми соціальної роботи. Життя у невеликій громаді відзначається високим рівнем взаємозалежності, відкритістю та тісними соціальними зв'язками. Майже всі знають один одного, тому будь-яка подія, проблема чи зміна у житті окремої людини стає відомою всім. Така «прозорість» громади створює підвищений рівень соціального контролю, який може мати як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, це сприяє дотриманню соціальних норм, запобігає девіантній поведінці, формує атмосферу довіри та взаємної підтримки [1, с. 82].

Важливою особливістю сільських територій є обмеженість соціальної інфраструктури. Часто соціальні послуги надаються нерегулярно або в дуже обмеженому обсязі. У багатьох селах відсутні спеціалізовані служби. Навіть елементарні умови для дозвілля, розвитку дітей і молоді часто відсутні або функціонують епізодично. Через це сільський соціальний працівник змушений виконувати функції багатьох фахівців одночасно: бути і консультантом, і організатором дозвілля, і координатором допомоги [1, с. 83].

Через брак кадрів і ресурсів соціальний працівник у селі має бути справжнім універсалом. На відміну від міських колег, які можуть спеціалізуватися на окремих напрямках (робота з дітьми, людьми з інвалідністю, жертвами насильства тощо), сільський фахівець охоплює весь спектр соціальних проблем. Він одночасно працює з дітьми, молоддю, сім'ями, людьми похилого віку, ветеранами, внутрішньо переміщеними особами та людьми з інвалідністю. Крім того, він часто бере участь у громадських заходах, координує волонтерів, організовує соціальні акції, займається

профілактикою негативних явищ, співпрацює з місцевою владою [2, с. 367].

Умови життя в сільській місцевості зумовлюють специфіку діяльності соціального працівника, оскільки сільський соціум характеризується тісними міжособистісними зв'язками, обмеженою інфраструктурою та значною роллю неформальних відносин [3, с. 69].

Особливого значення набуває посередницька функція соціального працівника, який виступає зв'язком між жителями громади та державними, медичними, соціальними чи волонтерськими структурами. Завдяки його діяльності клієнти отримують необхідну допомогу в оформленні документів, пільг, субсидій, доступі до медичних послуг і соціальної підтримки.

Таким чином, специфіка професійної діяльності соціального працівника у сільській місцевості полягає у її універсалізмі, багатофункціональності та глибокій інтегрованості у локальну громаду. Фахівець змушений діяти в умовах дефіциту ресурсів, підвищеного соціального контролю, інфраструктурних обмежень та інформаційної ізоляції населення. Це висуває надзвичайно високі вимоги не лише до професійної компетентності, але й до особистісних якостей, морального гарту та психологічної стійкості. Дані умови праці неминуче стають визначальними факторами у формуванні як внутрішньої, так і зовнішньої професійної мотивації фахівців.

Список використаних джерел

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 176 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5126/>
2. Децюк Т. М., Косопльоткіна Н. Л. Особливості формування мотивації досягнення успіху у професійній діяльності соціальних працівників. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 366–369. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12/87.pdf>
3. Іваненко, С. Організація соціальних послуг у малих громадах: досвід України. *Соціологія і право*, 2020, №1, С 63–75.